

פרוטוקול מס' 250

מישיבת ועדת השירותים הציבוריים
יום ג', כ"ב בכסלו תשל"ו - 14.12.76, שעה 11.00

נכחו :

חברי הוועדה:
ח. גרוסמן - היו"ר
א. אליאב
ח. אבו-רביעה
י. בארי
מ. גז
א. גיבלבר
ל. דיציאן
א. וודיגר
ה. זיידל
מ. ידיד
ע. נוף
ח. שמעוני
ב.צ. קשת
פ. שינמן

מוזמנים:
ש-הסעד ז. המר
א. לנגרמן - מנכ"ל משרד הסעד
מ. שיפמן - משנה למנכ"ל משרד הסעד
א. הופמן - דובר משרד הסעד

מזכירת הוועדה: ש. כרם

רשמה: צ. ספרן

סדר היום: סקירת שו-הסעד זבולון המר על תקציב משרד הסעד ומדיניותו

היו"ר ח. גרוסמן:

אני פותחת את הישיבה.

סקיחה שר הסעד זבולון המר על הקציב משרד הסעד ומדיניותו

הכוונה לדון היום על מדיניות משרד הסעד במסגרת החקציב החדש. היה רצוי שבמסגרת הדיון על המדיניות נערב גם את בעיית הקיצבאות - אם כי זה ענין לסוסד לביטוח לאומי וההדיניות על הקיצבאות נעשות בין ההסתדרות לבין הממשלה - פכיוון שהן מענינות אותנו מנקודת הראות של מדיניות הסעד.

הייתי מבקשת שתהיה התייחסות להסכם שנחתם עם העובדים הסוציאליים שאף אחד אינו יודע מהו וכבר מופצות השמועות על שבוץ עבודה בן חמישה ימים.

שר-הסעד ז. המר:

יש טעיה מפורש האומר שחייבים לעבוד שישה ימים.

היו"ר ח. גרוסמן:

אבקש ממך למסור הודעה סוספכת כדי שנוכל לפרסם זאת, כי כבר היחה לנו אינטרפלציה בענין זה בוועדה.

שמעתי וראיתי את מנכ"ל משרד הסעד, מר לנגרמן, בראיון הטלביזיוני בו הוא דיבר על עודפי תקציבים.

שר-הסעד ז. המר:

לא עודפי תקציבים אלא העברת כספים מחסיכה לטיפול.

היו"ר ח. גרוסמן:

הכוונה לעודפי תקציבים מן התשלומים שקודם ניתנו על ידי משרד הסעד ועכשיו ניתנים על ידי הסוסד לביטוח לאומי. אנחנו מעונינים לשמוע על כך.

נבקש התייחסות לשאלה מהו תוכן עבודתו של העובד הסוציאלי ומהו תוכן הטיפול של המשרד בנוקקים, שזה אחד הסעיפים החשובים שיש ליחד עלינו את הדיבור.

ל. דיציאן:

הייתי מבקש מכבוד השר להתייחס לדיבורים שנשמעים בציבור שחסיכות הסעד גורמות לאנשים לעזוב את העבודה או לא להשתלב במעגל העבודה והייצור.

ה. זינדל:

בדיוני ועדת העבודה הוברר שיש שלושה גופים העוסקים בקשיש: הסוסד לביטוח לאומי שנכנס עכשיו זו הפעם הראשונה לתחום של מתן שירותים בנוסף לגמלאות; משרד הבריאות; משרד הסעד. האם יש ועדה קבועה לתיאום בין שלושת המשרדים האלה בכל מה שקשור לזכויות הקשיש והטיפול בו?

ב.צ. קשת:

ייתכן שהקרבה בין החקרה הגבוהה של מכסת הסעד לבין הרצפה הנמוכה של שכר העבודה הוא נושא שעלינו להתייחס אליו, ואינני מדבר על אלה שהדבר גורם להם לברוח מן-העבודה אלא על אלה שנשארים בעבודה ומצבם גרוע. אני נתקל לאחרונה בעובדי ייצור שמשתכרים סכומים מעליבים מטש.

ס. בארי:

כאשר נכנסת לתפקידך, אדוני השר, הצהרת הן בכלי התקשורת והן בוועדה זו שאחת מסגמותיך תהיה להוציא ככל האפשר יותר אנשים ממעגל הנתמכים ולהעביר אותם למעגל היצרני וכי תשתדל להפנות את עיקר המשאבים למשימה זו. על אלו הישגים בתחום זה אחה יכול להצביע?

א. ורדיגר:

בשנה האחרונה וקצת גם לפנייה התגלו מקרים של אנשים מבוססים שהיו בין הנהנים הקבועים מתמיכות משרד הסעד. ידוע לי שטיפלו בנושא זה שלא ידעו עליו במשך שנים, אבל הייתה רוצה לדעת מה המצב כיום כיוון שלי ידוע עדיין על אנשים המרוויחים יותר מאשר שר בממשלה ומקבלים תמיכה ממשרד הסעד.

היו"ר ח. גרוסמן:

שאלה נוספת: בתקציב השנה החולפת היה סעיף גביה עבור שירותים שקודם לכן נייחצו לנזקק חינוך או בהנחה מפליגה, אם זו תמיכה בשכר דירה, מענק לתלמיד, אם זו אגרת רדיו וטלביזיה, סידור במעון. ידוע לנו שנהזקקים נפגעו עקב סעיף זה והיינו רוצים לדעת איך נראה לכם העניין במסגרת התקציב הבא.

שר-הסעד ז. המר:

שתיים-שלוש הערות עקרוניות.

הערה ראשונה: הממשלה, כרוב הממשלות בעולם, לא בונה את תקציביה על פי תקציב אפס - כלומר, כאילו אתה יושב וחושב מחדש מהם היעדים ומרענן את המערכת מתחילתה - אלא היא נוקטת בשיטה שבה לוקחים את תקציב שנה שעברה, מוסיפים לו את האינפלציה, מוסיפים את ההתחלות שהתחילו, מחליטים להוריד קצת ומגיעים לתקציב החדש. משיטה זו יוצא שכל מערכת בונה את תקציבה לפי נתונים שיש לה בהסתמך על העבר מבלי שהיא חייבת לבדוק את עצמה בהילוך לאחור ומהתחלה. בממשלה הצעתי שנלך לשיטה של תקציב אפס שיתן לכל אחד את האפשרות לבדוק את עצמו מהתחלה.

בהקשר זה אעיר הערה עקרונית שנייה: הייתי מוכן להציג את משרד הסעד כמודל ניסויי לאוצר לגבי כוח אדם. כלומר, אני מוכן לוותר על חלק גדול מן התקנים - מה עוד שלא פעם באים בטענה על ניפוח - ולקבל תמורתם אפילו חצי תקן על כל תקן שאני מוותר ותוספת שעות לבני אדם אחרים המשלימים את מקום התקנים שעליהם וויתרנו במערכת. לדוגמה, אם נייחידות שלנו - בעיקר בייחידות השוחקות - יש מספר אנשים שאינם מתפקדים אבל הם תקועים בתוך התקנים שלנו, הייתי רוצה שתהיה לנו אפשרות לוותר עליהם על ידי כך שהנציבות תקבל אותם לאיגום בתוכה ועבור כל מה שוויתרנו נקבל תקציב, נקבל דברים אחרים. הייתי מוכן שמשרד הסעד יהיה מודל ניסויי הבודק את כוח האדם שלו מתחילתו. כל עוד אין תקציב אפס קשה לוטר שאתה עושה מדיניות חדשה לגמרי. אתה רק מטפל בתחומים השונים במדרי עדיפויות אחרים אבל אינך משנה לחלוטין את מהות הדברים.

הערה עקרונית שלישית בנוגע לטריזיות הסעד והריוחה במדינה. יש במדינה רשות לתכנון כלכלי; אין במדינה רשות לתכנון חברתי שהיא בעלת כוח מקביל. נכון שכשהאוצר מכין תוכניות כלכליות הוא מביא בחשבון, במידה זו או אחרת, את האספקטים החברתיים, אבל לא הייתי אומר שקיימת במדינה מערכת באותה עוצמה של מחקר, תכנון, ידע, רעיונות שמעמידה את כל אלה מלכתחילה להתמודדות עם המציאות. כלומר, לא מדיניות שמכנה שריפות באופן פשוטכלל פחות או יותר - וזה מה שאנחנו עושים במדיניות הריוחה - אלא מערכת אלטרנטיבית של תכנון חברתי שמתמודדת עם המציאות. רק כשתהיה לנו מערכת כזאת נוכל לוטר שיש לנו מדיניות. עסקנו במידה רבה - וזה גם דמז לשאלת חברה-כנסת בארץ - בכיבוי משוכלל פחות או יותר של שריפות; יש לנו מכונות חדישות יותר, מולמות יותר טובים, אנשים יותר מיומנים, הומרים כימיים יותר טובים, אבל מדיניות אין לנו, ואני מתכוון למדיניות שצריכה להיות מעבר לסעד ומשותפת לכל משרדי הריוחה - בריאות, חינוך, עבודה, שיכון וסעד - אם כי לאו דווקא במשרד אחד. על ידי פעולה משותפת אנחנו יכולים לגבש מדיניות שמשנה מציאות עוד לפני שהיא קורית או חוץ שהיא קורית ולא למצוא פתרונות מהירים לתיוון בעיות. בגלל העדר מדיניות כזאת עשינו הרבה דברים ספוראדיים. אני מאמין שבנושא הסעד, כמו בנושאים אחרים, מסירות, יוזמות, רעיונות, עדיפויות נושאים פירות, אבל לא הייתי אומר שהם משנים מציאות. אם נביא בחשבון שהטיפול הוא לא רק ב-20 אלף משפחות, 100 אלף איש שהם נתמכי סעד, אלא הטיפול הוא באוכלוסיית מצוקה שהיא חצי מליון איש, 16% מן האוכלוסייה - כמה מאות אלפים בעיירות פיתוח, כמה מאות אלפים בשכונות,

שר-הסעד ז. המר:

כ-100 אלף במושבאים שהיו מושבי עולים - אם צביא בחשבון שהמזוקה החברתית, התרבותית, הכלכלית קיימת במימדיים כאלה נבין שהתשובה חייבת להיות בדרך של מדיניות אחרת. מדיניות אחרת פירושה לדוגמה: אם מחליטים להשקיע 150 מליון לירות בתוכנית רוחה לא מסדר החינוך בעצמו צריך להחליט על השימוש בסכום הזה, כפי שזה קיים כיום. אותו הדבר לגבי מסדר הסעד. צריכה להיות מחשבה משולבת איך מתמודדים עם הדברים.

אין טעם שאבוא לכאן, לאחד המאבק על התקציב, ואבכה על גודלו. ברור שאם היו לי שני מליארד היה יותר טוב, אבל אין טעם שאבוא ואבכה כאן מה גם שלוועדה הכנסת אין הכוח לשנות. נדמה לי שיהיה זה בזבוז של זמן אם אבוא ואומר: חסר לי, ואני יכול לסנות מה חסר לי, אלא עלי לבוא ולומר מהו הנתון ומה אני יכול לעשות במסגרת הנתון המוחלט הזה. לדעתי, בכיוון זה הלכנו. יש כמה נקודות שייפגעו; יש כמה נקודות שבהן נתחייב לייעל את עצמנו ולפעול בעדיפויות אחרות. אחת הדוגמאות היא הנושא שהזכירה היושבת-ראש: נעשה מאמץ להוריד חלק של המסיכה, של הבטחת ההכנסה ובמקום להחזיר אותו לאוצר להעביר אותו לטיפול ושיקום. דוגמה אחרת: לעשות מאמץ אמיתי ולחפש את מי שלא מגיעה לו תמיכה סעד ובכל זאת מקבל אותה, אם כי נחוץ גם מאמץ אמיתי כדי לחפש את זה שמגיעה לו תמיכה סעד ואינו מקבל אותה. אני יודע שהעובדים הסוציאליים לא אהבו כל כך להתעסק בחקירות, אבל לטובת הנזקקים באמת יהיה זה טוב אם מי שאינו זכאי לקבל תמיכה לא יקבל אותה כי הציבור לא מוכן להשלים עם תופעה כזאת. 80% שאין להם ברירה אלא לקבל תמיכה מבוזים בגלל 2%-3% שמקבלים תמיכה ולא בצדק.

את הסכומים שאנחנו מעבירים מהבטחת הכנסה אל הטיפול השגנו על ידי חקירות, על ידי ייעול, על ידי הפרדה בין עובדי זכאות למטפלים סוציאליים, ועשינו את זה בצורה די מוחלטת ברוב הלשכות. יש מקומות שבהם נמצאים עובדי הזכאות בלשכה נפרדת. כלומר, הגענו לכך שפקידי זכאות עובדים רק בתמיכות ליד אלה שעובדים רק בטיפול.

אני צביא מקבל את הביקורת שאומרת כי נחסך סעד מקבל תמיכה כזאת שלא כדאי לו לעבוד. הפילוסופיה שאני מביין אותה - כשאני רואה את החתך שעליו מדובר, ומדובר על קבוצה שאי הרצון לעבוד הוא הסימפטום שלה לא התוצאה וגם בלי הבטחת הכנסה מינימלית קשה היה לטפל בה - היא שאי אפשר לטפל באדם צמא, באדם רעב, באדם שאין לו בגד ללבוש. הדבר הראשון שאדם כזה רוצה הוא לחם לאכול, בגד ללבוש. לכן אני חולק על הדיבורים באוצר כאילו נתנו יותר מדי בהבטחת ההכנסה. אני יודע שאני, שאינני חי באורח בזבזני, עדיין מוציא פי שניים-שלושה ממה שמקבל נחסך סעד. אני יודע שאותה משפחה שהופיעה בתוכנית השעה השלישית, אותה משפחה שעובדת ומקבלת השלמה מן הסעד יש לה - לאחר ההשלמה ולאחר העבודה - 300 לירות לנפש והאם צריכה ללכת למטבחיים של גתי-הספך ולאסוף אוכל, ובלי לה לא פושטים הילדים את הבגלים כי אין להם פיגמות. אני לא אומר שזה חייב להיות בכל מקרה, אבל בדרך כלל זה לא נכון שהתמיכה מבדיחה מן העבודה. יש בעיה של שכר מינימום נמוך מדי? - זה שייך להסתדרות, זה שייך לוועדת העבודה, זה שייך לוועדת הכספים, לכנסת להחליט ולקבוע שכר מינימום גבוה יותר, אבל אני מדבר פה על מחיה מינימלית שצריך לתת לאותן משפחות שאין להן.

עשינו השנה סקר ארצי וראינו שרק 12% מתוך הנתמכים החדשים הם צאצאי הנתמכים הקודמים, וזאת בניגוד לסקר שהיה בטלביזיה. זה טוב וזה לא טוב. זה לא טוב שיש גם 12%; זה טוב מבחינה זו שאחוז כזה מראה שאין זו בהכרח מצוקה מהותית, שבכל זאת יש מוצא.

מהשנה עשינו שני דברים: כל נתון סעד יכול להיכנס למעגל הנתמכים ל-3-6 חודשים בלבד ועלינו להכין תוכנית איבחון אם הוא יכול להשתקם או אינו יכול להשתקם. אם הוא יכול להשתקם

שר-הסעד ז. המר:

אנחנו עושים מאמץ לשקם אותו; אם איננו ניתן לשיקום הוא נכנס באופן קבוע לסעד.

על השיקום: לנזשא זה נתנו השנה עדיפות. פתחנו בשנה זאת 3 מרכזי שיקום חדשים ונגמד מרכז השיקום השביעי. אגב, האם יש מי שמסלה את עצמו שאפשר לבצע משימה כזאת בשנה-שנתיים, בשלוש שנים או אפילו בחמש שנים? - מדובר כאן על פגמות, על כיוונים, על מאמצים לאיתור מוקדים של בעיות ופתירתן. אם אתה עושה מאמץ לכיוון של דור שני ושלישי, למשל, אומר שיש לך משימה לעסוק בזוגות צעירים, בגילאי 17-18; אומר לך שיש לקחת אלף איש במחזוריים, להביא אותם למרכזי השיקום ולתת להם חידושים פסיכולוגיים כדי שיהיו אחרים ויוכלו לעבוד. אלה הם מאמצים שמתחילים להוציא אנשים מבתיים, שפגמים לפזר שכונות; אלה הם מאמצים שיש להפעיל אותם בהעדר מדיניות כוללת. ואני מדבר על מדיניות כוללת, לא על תחליף למדיניות כוללת, שאיננה קיימת באופן מאסיבי. הביטוח הלאומי, משרד החינוך, משרד הסעד, לכל אחד מהם המחקרים שלו, התכנונים שלו ואין תכנון חברתי כולל. רק מחמת העדר מדיניות עשינו מאמצים בכיוונים אלה כדי לתת תקווה לילדים על ידי הוצאתם, על ידי עבודה קהילתית, על ידי הפעלתן של פעולות שנעשו בעבר. לא אני הסצאתי את הכל, אבל אולי זרזנו יותר, אולי שמנו את האצבע. בסך הכל זו עבודה שנעשתה במשך שנים.

אגב, יצא מחקר טוב של המוסד לביטוח לאומי, בתשובה למחקר של בנק ישראל, שהפריך את הטענה שהיתה מוטיבציה לברוח מן העבודה לנתמכות בגלל הקרבה בין שכר המינימום לבין גובה התמיכה. גובה התמיכה אינו גורם מספיק. קשה לעבור את הרוביקון של הבושה ולהחליט לגשת ללשכת הסעד לבקש תמיכה ולכן אחד הדברים שאנחנו רוצים לפתח הוא, שאם אדם מקבל מאתנו השלמות - אם השלמה על משכורת, אם השלמה בתמיכות שונות או בסענקים - הוא לא יקבל אותן דרך משרד הסעד. אם אדם זקוק להשלמה למשכורת, יקבל אותה בספעל; אם הוא זקוק לתמיכה במידור ילדו למעון, יקבל אותה במעון עצמו. זו הטגמה שלנו. הכרחי אדם שעובד במקום מכובד במשטרת יפו שיש לו כך וכך ילדים, אדם שמתפרנס אבל היה צריך לבוא לסעד כדי לקבל השתתפות במידור ילדו במעון. יכול מאד להיות כי ביום שעבר את סף לשכת הסעד התגבר על מחסום הבושה וסחר הוא יכול לבקש גם שכר דירה מלשכת הסעד, ומחרתיים גם יפטיק לעבוד. אדם שעבר את מחסום הבושה אולי לא יהסס - כך אני מרגיש - לקבל עד כמה שאפשר יותר. לכן אני אומר שצריך ללכת בכיוון שכל התמיכות הניתנות לאנשים שמשתכרים יינתנו להם לא באמצעות משרד הסעד, אלא באמצעות מקום העבודה, באמצעות המעון, באמצעות מקומות אחרים, הכל לפי הענין. דיברתי על כך עם בוסה שביט ובאופן כללי הרעיון הזה נראה לו. יש בעיות של שכר מינימום, יש בעיות של מינוי, אבל הכיוון צריך להיות שאין חובה לעבור את סף לשכת הסעד למי שלא חייב לעבוד אותו.

ד. ג. ז. ואת החשבון שולחים לכם?

שר-הסעד ז. המר: זה טרפיע בתקציב הסעד, אבל במקום שהאדם יבוא אלי, הוא יבוא לספעל, הוא יבוא למעון, הוא יבוא לרוכא שמטפל בו.

הי"ד ח. גרוסמן: במקרה של מעון אתם תשלמו ישר למעון?

שר-הסעד ז. המר: כן.

על ההסכם עם העובדים הסוציאליים: בהסכם עם העובדים הסוציאליים יש בעיני איזה שהוא פגם שאינו קשור בנושאים ונותנים והוא נחלת הרבה משאים ומתנים: בכל משא ומתן איננו הולכים בכיוון האומר שיש לחזק את השכבה המנהלת, המדריכה, המפקחת, אלא אומרים: אסור לצאת ממדיניות השכר שנקבעה ויש למצוא דרכים שעוקפות את מדיניות

שר-הסעד ז. המר:

השכר כדי לאפשר מתן הסבות ככל האפשר. במסגרת זו פעלנו. הייתי אומר שזה לא נותן לנו, אפריורי, גישה מאוזנת לגבי מה שצריך להעלות ואיפה שצריך להעלות אלא אנחנו מוצבלים מראש בנתונים. נראה לי שבכל זאת גמרנו עם העובדים הסוציאליים על דבר אחד שהוא טוב ומרכזי בהסכם: אנשים שיחתמו על 3 שנות עבודה בשדה יקבלו מסלול מיוחד משל עצמם. ברגע שהם יוצאים מן השדה, הם חוזרים למסלול הרגיל. כלומר, יש חוזים מיוחדים על עבודה בשדה, וזה הצימוק הגדול. כל היתר הם שיפוצים ותיקון עוולות. אגב, אחרי 3 שנים לא חייב העובד לחתום עוד פעם על 3 שנים אלא הוא יכול לחתום על שנה אחת. בכל מקרה, גם אם זאת שנה, הוא חייב לחתום.

לגבי שבוע העבודה: בשלב השני של חתימת ההסכם, השבוע, לחמתי מאד שלא יהיו חמישה ימי עבודה בשבוע אלא שישה ימים. אבל גם נושא זה צריך בחינה. אני לא יודע אם יום שישי אינו יום מבוזבז ואם לא היה יותר כדאי שהעובדים הסוציאליים יעבדו כל יום עוד שעה במקום שיעבדו ביום שישי, אבל מכיוון שיש משימות כלכליות, משקיות ויש גישה שיכולה לעודד את השאלה - למה דווקא לגבי עובדים סוציאליים ולא לגבי עובדי הייצור, הלכתי לשישה ימי עבודה, ובחזרה כתוב במפורש שמדובר על שישה ימים בשבוע.

למעשה לא צריך להבחין רק בין שתי קטיגוריות - יצרנים ופקידותיים, אלא יש להבחין בין שלוש קטיגוריות: יצרנים, חקלאיים; פקידותיים ומינהל; יצרנים של בני אדם, כמו אחיות, דוממים, מורים, עובדים סוציאליים. עד עכשיו לא היינו במסלול זה של הקטיגוריה השלישית, ככאלה שעובדים עם בני אדם חריגים, שרוצים להפוך אותם לבני אדם אחרים. כשם שהכירו שמורה אינו יכול לעבוד מעל למספר מסויים של שעות ביום, כך גם לגבי אלה שעובדים בשדה. לגבי אחיות, מורים כבר היה הסדר זה כי הבינו שמי שמתפל ישירות בבני אדם זקוק לאיזה שהוא שוני בשעות. לגבי מורים נקבעו 30 שעות, 24 שעות או 18 שעות בהתאם לעבודה בבית-ספר יסודי, חינוך או סטינר. לאחיות קבעו 40 שעות ואומרים לי שהן עובדות פחות. לעובדים הסוציאליים היו בפועל, בהרבה מקומות, 42-41 1/2 שעות. נתנו להם בפועל 39 שעות שמתחלקות על שישה ימים. סיידור זה בא כדי שהעובד יעשה את עבודת הבית שלו בבית ובשדה יעשה רק את עבודת הטיפול, וזה גם בערך נוסח ההסכם. בסך הכל אני חושב שיצאנו די טוב והעובדים הסוציאליים מרוצים.

א. לנגרמן:
לפני שאגש לפירוט התקציב עצמו אתי יחס למספר שאלות שנשאלנו עליהן כאן.

על עיקרי ההסכם עם העובדים הסוציאליים כבר מסר שר הסעד ובימים הקרובים נסציא לכם אותו על כל פרטיו. אני סבור שההסכם נותן ביטוי לחשיבותה של העבודה הסוציאלית ובזה ראינו את חלקנו בנושא: להעמיד את העבודה הסוציאלית במקום מרכזי יותר, במקום חשוב יותר בעל סטטוס גבוה יותר. במשך השנתיים הקרובות אנחנו רוצים לקיים מעקב ולראות אם השינויים בחנאים אכן יתרמו להחזרת אנשים לעבודה ולהקטנת הנשירה הקיימת כיום. אני חושב שזו תהיה אבן הכוחן הממשית ביותר מבחינתנו לבדוק את ההסכם. ברור שמעבר לזה היו גם בעיות שכר מסש שהיה בהן קיפוח וכיוצא באלה.

לגבי המחקר של בנק ישראל שנעשה באותה חוברת שערך שאול אמיר מנכ"ס ישראל: אני רוצה לציין שכאשר הוא דיבר על יצירה מוטיבציה שלילית לעבודה הוא התייחס אל משפחות מקבלי קצבאות ילדים ולא אל משפחות נתמכות. אני מדגיש את העניין כי יש לו חשיבות מרובה מבחינת הדימוי הציבורי וגם משום שהיסוד הוא שונה. היינו, הוא בא ואומר: בשכבות אוכלוסייה סטויסיות הגדלה שיעורי קצבאות הילדים יוצרת אנטי-מוטיבציה לעבודה. יש מי שטוען צגד המתודולוגיה של הסקר הזה - בינתיים גם הופץ מספר של הסווד לביטוח לאומי - ואני משער שכל הנושא יהיה בחדשות הציבור בשבועות הקרובים.

מה אתם חושבים?

ב.צ. קשת:

אתיחס לכך בדברי המפורטים על התמיכות.

א. לנגרמן:

לשאלה בדבר התיאום בענייני הקשישים: בכל מה שקשור בשני המשרדים העוסקים עד היום בטיפול בקשישים, משרד הבריאות ומשרד הסעד, אני יכול לומר שיש תיאום ושיתוף פעולה מלאים. המוסד לביטוח לאומי לא עסק עד היום במתן שירותים לקשישים אלא במתן קיצבאות ודברים הנלווים לקיצבאות, כמו ייעוץ לפנסיונרים וכיוצא בזה. מסתבר מדברי חבר-הכנסת זיידל - וגם אני שומע על כך - שהביטוח הלאומי רוצה להפעיל מערכת של שירותים. אני לפחות יודע, משיחות עם המזכ"ל הקודם של המוסד לביטוח לאומי, שלא היה מדובר על הפעלת מערכת שירותים אלא על ניסוי פה ושם כדי לבחון נושא מסויים. ייתכן שאם מגמה זו תלך ותפתח תהיינה לגו בעיות. היום אנחנו פועלים במשותף עם משרד הבריאות כאשר כל הפעילות החדשה המתוכננת, הן בשירות המוסדי והן בכל המערכת הפנימית לקשישים ובמערכת הקהילתית, מתואמת בחלקה הגדול באמצעות אש"ל - אגודה לקידום ופיתוח שירותים לקשיש - שאתם אנחנו יושבים גם לגבי הפעילות היומיומית. אחת הדוגמאות: ועדות הערכה הפועלות במקומות שונים וצריכות לקבוע את צרכיו של הקשיש ואת דרכי הטיפול בו. ועדות הערכה הן משותפות ויושבים בהן רופא ועובד סוציאלי. האבחונים וההערכות נעשים במשותף. אני סבור שחלוקת העבודה בין שני המשרדים היא טובה, מסודרת ורציונלית, ובכל העניינים הכרוכים בשיתוף פעולה, שיתוף הפעולה אכן קיים.

מה לגבי מה שעושה ומפתח הביטוח הלאומי?

ה. זיידל:

את זה הוא עושה בינתיים בעצמו. הוא לא חבר באש"ל וכיוצא בזה.

א. לנגרמן:

לשאלה בדבר חיוב בתשלומים עבור קבלת שירותים: עניין זה החל להתבצע בשלה התקציבית הזאת ולא גרם לשום זעזוע מבחינת צרכני השירותים. ייתכן שלא נגרם זעזוע בגלל העובדה שהסכומים היו סכומי סיניסום והטבלאות מאד פרוגרסיביות.

בדקתם איזה ילדים נשרו מן המעונות בגלל התשלומים - אלה שצריכים לשלם 300 ל"י

הי"ר ח. גרוסמן:

או אלה שצריכים לשלם 30 ל"י?

אלה שצריכים לשלם 300 ל"י אינם לרוב קליינטים שלנו. אלה שהיו צריכים לשלם

א. לנגרמן:

40-30 ל"י לא נשרו.

לפי דעתי נגיע בקרוב למצב שבפנימיות, אולי גם במעונות, עלולים לנשור אלה

שר-הסעד ז. המר:

שמשלמים 300 לירות, כי אלה שאנחנו משלמים עבורם לא ינשרו. 26 אלף ילדים במדינה נמצאים בפנימיות על חשבון הסעד, על חשבון עליית הנוער, על חשבון קידום על-יסודי ועל חשבון הכשרת ילדי ישראל. 13.5 אלף על חשבון הסעד; 10 אלפים על חשבון עליית הנוער; 3 אלפים על חשבון קידום על יסודי וכמה מאות על חשבון הכשרת ילדי ישראל.

אני חושב שהפרוגרסיביות של תשלומי

א. לנגרמן:

ההשתתפות זו אחת הסיבות העיקריות שלא ראינו נשירה של ילדים ממעונות יום או מפנימיות בגלל החיוב בתשלום. מולם התעריפים הוא פרוגרסיבי מאד ואינו מטיל חובה כבדה על משפחות מעוטות הכנסה. לא מדובר רק בנתמכים, אלא גם בכאלה שרמת הכנסתם היא מעל רמת התמיכה. אני צופה שהדבר לא יהיה שונה גם בנושאים אחרים, כמו נושאים של ביטוח רפואי שגם בו הטלנו השתתפות על משפחת המבוטח. בשלב זה לפחות - וזו התחלת החיוב בתשלום - אנחנו לא רואים שום סימן לאיזו שהיא רגרסיה של הרצון להיות מבוטח, למשל, בביטוח רפואי בגלל הצורך

א. לנגרמן:

להשתתף בביטוח רפואי מלא. בהתאם למנסה זו נמשיך בהשתתפות בגבייה עבור השירותים גם בשנה הבאה וגם בשנה הבאה נמשיך להקפיד שהסולם יהיה פרוגרסיבי ולא יעבור את הקו שעשו להיות קריטי מבחינת צרכני השירותים.

אשר ל-50 מליון הלירות שהם כניכול עודפי תקציבים: מספר היחידות או המשפחות שהיו אמורות לקבל תמיכה סעד מלאה או חלקית בהתאם לתקציב המתוכנן ירד במשך השנה בכ-20% ובהכרח הקטין הדבר את ההוצאה ל-50 מליון ל"י בערך, ואינני נכנס כאן לצד של ההתחשבות שאינו שייך לשולחן זה. כ-70% ממספר הנתמכים שירד עברו לקבל את הבטחת הכנסתם באמצעות חוק הביטוח הלאומי, חוק ביטוח זכות; כ-20% הורדו ממצבת הנתמכים על ידי בדיקה מדוקדקת יותר וכל כיוצא באלה; כ-12%-13% עברו מתמיכה לשיקום. כך כל המשפחות שירדו ממצבת הנתמכים באותה שנה - ואני מדבר על החקופה סיולי 1975 עד יולי 1976, שזו לא בדיוק שנה תקציבית - מגיע ל-3,000-4,000. מהם כ-2,900 עברו לביטוח הלאומי; כ-900 הורדו ממצבת הנתמכים בגלל בדיקות וכיוצא באלה; כ-500 עברו תהליכי שיקום ושוקמו בצורות שונות. אם אני מתרגם את המספרים האחרונים לכסף, אלה הם פחות או יותר 15 מליון לירות שאותם היה רוצה שר הסעד לקבל מחזרה מן האוצר לפעילות שיקומית. היינו, אותם 15 מליון לירות שהם ההפרש של ההוצאה עבור אותן שתי הקבוצות.

כדי לתח דוגמה על שיקומם של אנשים אציג בפניכם תמונה של מרכז השיקום ביפו - אחייחם לדוח השנתי שלו שהמתייחס לתקופה 31 במארס 1975 עד 31 במארס 1976 - שדווקא אינו מפואר ואין בו כל אותם הדברים שאפשר למצוא במרכזי השיקום החדשים כמו זה שבירושלים. במשך אותה שנה נקלטו במרכז השיקום ביפו 74 אנשים שהופנו לשיקום. בנוסף על אלה היו 37 בתהליכי שיקום. כך הכל - 111 אנשים במשך אותה שנה. אחדים מהם נפלטו תוך כדי האבחונים מסיבות שונות, גם מסיבות קליניות. מאותם 74 אנשים היו 41 אנשים הסובלים מטחלות נפש שבחלקם הגדול הופנו למרכז בשיקום על ידי התחנות לבריאות הנפש; 20 נפגעי גפיים עליונות או תחתונות, או שניהם גם יחד; 3 חולי אפילפסיה; 3 בעלי פגיעה אורגנית; 2 כבדי ראיה; 2 עוורים; 2 אלכוהוליסטים. הגילאים: 8 עד גיל 19; 19 בגילאי 20-24; 23 בגילאי 25-29; 9 בגילאי 30-34; 5 בגילאי 35-39; 4 בגילאי 40-44; 5 בגילאים מבוגרים יותר. מבחינת הגיל אלה הם אנשים ששייכים לכוח העבודה או שהיו זריכים להשתייך לכוח העבודה ולמשק. במשך אותה שנה שוקמו 32. 16 שוקמו בעבודה בחוץ, בשוק העבודה הרגיל, הפתוח, וגם פה חשובה ההתפלגות: 4 חולי נפש; 8 נפגעי גפיים; 1 אפילפטי; 1 בעל פגיעה אורגנית; 1 עוור; 1 כבד ראיה. 16 הנוספים שוקמו במפעלים מוגנים. הם עוברים, משתכרים למחיייתם ופה ושם גם מקבלים השלמות.

ב.צ. קשת: במפעלים מוגנים כאלה יש גם כן שכר סינימום?

א. לנגרמן: אין שכר סינימום.

ב.צ. קשת: איך הם מרוויחים למחיייתם?

א. לנגרמן: הם מרוויחים לפרנסתם כאשר הם מקבלים את ההכנסה מן הייצור שהם מייצרים בהתאם לשיטות ניקוד.

ל. דיציאן: כשכל ההוצאות הן על חשבון המפעל.

א. לנגרמן: נכון.

ב.צ. קשת: האם הכנסתם גבוהה יותר מן התמיכה?

הם מגיעים להכנסה הרבה יותר גבוהה.

א. לנגרמן:

הם עוברים בהכנסתם את תקרת התמיכה.

ב. שיפמן:

הם עוברים את תקרת התמיכה פלוס כל
הבונוסים שאנחנו נותנים על העובדה שהאיש

א. לנגרמן:

עובד.

זאת אומרת שאדם זה כאשר הוא עומד ברשות
עצמו או אפילו בעל משפחה קטנה יכול להתקיים.

ב.צ. קשת:

לא בכל מקרה, אבל בהרבה מקרים, ואני
מדבר על מפעלים מוגנים.

א. לנגרמן:

אנחנו סיימנו במפעלים מוגנים וראינו
דברים מזעזעים במה שנוגע להכנסת האנשים.

הי"ד ח. גרוסמן:

אני מדבר על מפעלים מוגנים בהם נמצאים
אנשים שעברו תהליכי שיקום, לסדו להפעיל
מכונה או שורה של מכונות והגיעו ליכולת של עבודה מלאה.

א. לנגרמן:

האם אפשר לקבל רשימת שכר ממפעל סוגן?

ב.צ. קשת:

כן, נמציא לכם.

א. לנגרמן:

מן המספרים שמסרת סתבר שרבים מבלו
ממחלות נפש. באלו עבודות הם עובדים?

פ. ירדי:

אלו מכונות הם מפעילים?

בשוק הפתוח נקלטים ביתר קלות נפגעי
גפיים והם משתקמים יותר מהר בשוק הפתוח
מאשר חולי נפש, שאצלם ייתכן שהתהליך יותר ממושך, יש יותר בעיות
וייתר יציאות מן העבודה וחזרה לטיפול.

א. לנגרמן:

לפי הידוע לי עומדים לקצף בתקציב משרדי
החינוך, הבריאות, השיכון. מה מבחינה
זו בתקציב משרד הסעד במחירים קבועים וריאליים?

הי"ד ח. גרוסמן:

א. לנגרמן:
לו יכולתי לענות בצורה חד-משמעית אם
מקצבים או לא מקצבים זה היה מזיק אותי
אל המשמעות של הביטוי "קיצוץ" כאשר שר זה או אחר מדבר על כך שמקצבים
בתקציבנו - אם הכוונה היא שאינו יכול לבצע היקף הפעילות שביצע בשנה
שעברה או אם הכוונה היא שלא יוכל לבצע את הגידול הצפוי בשנה השוטפת
או בשנה שמגיע אלינו. אלה הם מונחים שונים. אתאר בפניכם את התקציב
ואחר כך נחשב אם הוא בעל משמעות של קיצוץ או לא.

לפי החזון והאומדן נסיים את שנת התקציב
1976 בסכום של 948 מליון ל"י, כאשר פתחנו את תקציב 1976 ב-1 באפריל
ב-800 מליון ל"י.

כמה היחה הרזרבה?

ל. דיציאן:

אצלנו לא היחה כלל רזרבה.

א. לנגרמן:

ההפרש של 148 מליון ל"י מתחילת שנת התקציב
והאומדן שבו אנחנו עומדים לסיים את שנת
התקציב נובע בעיקרו מן התוספות הבאות: תוספת בגין ביטוח רפואי מלא
שנעשתה בשנת התקציב הזאת; עדכון ובניית מערכת העורפים להחזקת ילדים
מילדים שונים בפנימיות רגילות, בפנימיות למפגרים וקשישים, והשנה נעשתה
פעולה גדולה מאד לעדכון החעורפים, היינו להגיע למצב שהחשלוש שאנחנו

א. לנגרמן:

משלמים עבור הילד אכן יכסה את ההוצאות של השירות שאותו אנחנו דורשים מן המוסדות למיניהם; קיצוץ של 10 מליון ל"י שקיצצנו בהתאם להחלטת הממשלה וכיוצא באלה. התוספת לנושאים האלה הסתכמה ב-148 מליון ל"י.

ל. דיציאן: ממה כסיחם את ההפרש בין האומדן של 25% אינפלציה לאינפלציה הממשית בשיעור 37%/35%?

א. לנגרמן: אתה מדבר על האינפלציה המוכרת, לא על האינפלציה המחושבת בחקציב. באינפלציה המחושבת בחקציב היתה ההתייקרות הצפויה קטנה יותר משני המספרים שהזכרת - גם מן המספר הקטן - אבל גם שם היה הפרש בין האומדן להוצאה בפועל וגם הוא נכנס למערכת זו של תוספת החקציב.

קיבלנו 87 מליון ל"י שהן תוספות המחייבות מהשלמות שנתיות להתחלות שנוצרו תוך כדי שנת החקציב 1976 אבל שהביטוי החקציבי שלהן הוא בשנת 1977. השלמות שנתיות, הווה אומר: נושאים שהופעלו באמצע השנה וחוייבו בחקציב הקודם לא ב-12 חודש אלא בפחות מזה והם חייבים להיות מושלמים ל-12 חודש בשנת החקציב הקרובה; כמו כן משימה זו או אחרת שהחלו בה באמצע השנה או אושרה באמצע השנה והיה צריך לקבל את ההחייבות המלאה עליה ב-1977. כל הנושאים האלה, הכוללים הכשרת עובדים, לגבי הכשרות שהתחילו באמצע השנה; העלאת העוילים במעונות למפגרים, בגעונות יום, במסגרות מפח"ן, שנבנו במשך השנה וכאלה שבנייתם הסתיימה במשך השנה הקרובה; העלאת גיל הטיפול בעבריינים צעירים מ-16 ל-18; תוספת שירותים תומכים בקהילה לקשישים וכיוצא באלה - כל אלה מסתכמים ב-87 מליון ל"י.

לזה יש הפחתה של 80 מליון ל"י המורכבת מכמה עניינים: (1) תחזית של ירידה במספר הנתמכים בשנה הקרובה; (2) הגדלת החלומים בהשחתות עבור שירותים כמו ביטוח רפואי מלא, שהשנה הופעל במשך 3-4 חודשים בלבד ובשנה הבאה יהיה מופעל במשך 12 חודשים; (3) העברת קצבאות ממ"י עבור חשלומים לילדים שמסודרים במעונות. זו הצעתו של האוצר שכבר הביא אותה בחשבון בחקציב, אם כי הוא צריך לקבל על כך אישור ממקום זה או אחר; (4) שינויים בעדיפויות שעשינו לעומת השנה הקודמת, דבר שהוא משמעותי מבחינת המשרד.

מתוך כל התוכניות שהגשנו לאגף החקציביים ושרצינו לבצע אותן בסדר עדיפויות שלנו אושרו לנו לשנת 1977 רק אלה שעוסקות בהרחבת אוכלוסיות בנושאים שונים ובהעמקת הטיפול בהן ותוכניות חדשות שלא היו קיימות. לענין זה אושרו 27 מליון ל"י המחוספסים לסכומים הקודמים.

בין הדבויים שאושרו לנו ישנם נושאים ובאים: הפעלה כל המוקם של המתנדבים בשירותים חברתיים, נושא שהחלנו לפעול בו השנה.

היו"ר ח. גרוסמן: אחם לא מתנגשים עם משרדים אחרים?

א. לנגרמן: אנחנו לא מתנגשים עם משרדים אחרים, אנחנו משתפים פעולה אחם.

הנושא המרכזי שהחלנו לפעול בו השנה הוא שינוי בדרך עבודתן של לשכות סוציאליות. ב-14 לשכות באוץ נכנסנו לצורת עבודה שונה מן הרגיל. היינו, שימת דגש חזק על דרכי הטיפול ועל הטיפול בבני אדם, הפרדת מערכת הסיוע החומדי וכל כיוצא באלה. תוכנית זו מקבלת את ביטויה ב-27 מליון ל"י.

תוכנית נוספת קרויה בפ"י שר הסעד "ניקוי שכונה". היינו, הרצון לפעול בצורה מאסיבית ובחזית רחבה כדי להוציא שכונה שלמה, קהילה שלמה ממצוקתה. בתוכנית זו אנחנו פועלים בשיתוף גמור עם הגורמים האחרים ועם המשרדים האחרים. בהתאם לתוכנית זאת אנחנו סבורים

א. לנגרמן:

שעל מנת להוציא בני אדם ממצוקתם או קהילה שלמה ממצוקתה יש לחקוף את הבעיות בעת ובעונה אחת בעוד שפתרון אחד בנושא מסויים עדיין רחוק מלחת את מידת האפקטיביות הדרושה. התחלנו כיום לפעול בתוכנית זו בקטמון, התחלנו עכשיו תוכנית דומה באחת משכונות המצוקה של הרצליה - בנוה-ישראל, ואני מקווה שבשנה הבאה נוכל להפעיל תוכנית זו בעוד 2-3 שכונות בעייתיות.

היו"ר ח. גרוסמן: תוכנית כזאת אתם לא יכולים לעשות לבד.

א. לנגרמן: אמרתי שאנחנו לא עושים זאת לבד, כי אם על ידי פעולה מאסיבית כאשר גורמים אחרים - החל מדיוור, חינוך, בריאות וכיוצא באלה - יוצאים בפעילות משוחפת לנסות להוציא שכונה או קהילה שלמה ממצוקתה.

פרוייקטים נוספים: לאור ההצלחה בטיפול באלכוהוליסטים נגדיל בשנה הבאה את מערכת הגמילה של אלכוהוליסטים; נגביר בשנה הבאה, בהתאם למדיניות הממשלה, את השקעותינו בהכשרת כוח אדם - גם בהכשרת עובדים סוציאליים וגם בהכשרת מדריכים ומטפלים למעונות פנימייתיים, בדאש וראשונה לילדים מפגרים.

ב.צ. קשת: מה זה הגברת הכשרת עובדים סוציאליים מן הבחינה שלכם לגביהאוניברסיטאות?

א. לנגרמן: אלה הן בעיקר שתי פעילויות: פעילות אחת של הגברת ההסבה של אקדמאיים במסגרת האוניברסיטאות, הסבה ממקצועות במדעי החברה לעבודה סוציאלית.

ב.צ. קשת: מה חלקכם בזה?

א. לנגרמן: אנחנו מממנים את ההסבה ומשום כך האוניברסיטאות עושות את ההסבה. אחד השינויים החשובים שחלו במערכת הוא שהיום יש לנו מה לומר לאוניברסיטאות.

פעילות שניה היא במסגרת הגדלת מספר העובדים הבלתי כשירים שנכשיר אותם במכון שלנו הכולל השנה כבר 6 סניפים, כאשר לפני שנה פתחנו מגמה חדשה להכשרת עובדים סוציאליים למועצות אזוריות בחחום הכפרי במכללת "אחווה" ליד באר-טוביה.

ב.צ. קשת: מה זו מכללת "אחווה"?

א. לנגרמן: יש לנו מספר מכללות: במדרשת רופין יש קורס להכשרת עובדים סוציאליים בהתיישבות העובדת, למעשה רק לקיבוצים. במכללת "אחווה" הקורס הוא יוחר למועצות אזוריות, למושבים וכיוצא באלה.

ב.צ. קשת: אתם מממנים הכל?

א. לנגרמן: במדרשת רופין אנחנו לא מממנים את כל ההוצאה כי מלמדים שם דברים נוספים. יש לנו הסכם עם ברית החנועה הקיבוצית על דרך המימון.

כאשר אני מסכם את כל החוספות וההפחחות אני מגיע לחקציב של 982 מליון לירות, שאינם כוללים בתוכם את החוספות המתחייבות בגין החייקורות שהן בשיעורים הבאים לפי הנחיה משרד האוצר: חוספת החייקורות של 10% עבור קניות; חוספת החייקורות של 18% עבור שכר. הוראה זו אינה מתייחסת רק למשרד הסעד.

מ. שיפמן: מכיוון שזה סיכום ממוצע הווה אומר שהחייקורות הצפויה היא בסביבות 20% בקניות ו-36% בשכר.

14.12.76

א. לנגרמן:
 אנחנו לא הישבנו עד היום את הסכומים המדוייקים המתחייבים כתוצאה מעניין זה מכיוון שפה החישוב נעשה בנפרד בכל נושא ונושא במרכיבים השונים שלו - מה אחוז הקניות ומה אחוז השכר. החומר צריך להיכנס למחשב ואני חושב ש-23 בדצמבר הוא המועד האחרון. יש להניח שהסכום יהיה די נכבד.

מה לא נוכל לבצע בשנה הבאה מן החוכניות שסברנו שהן אצלנו בסדר עדיפות, ואני לא מוציא את כל ושימת הדברים שאולי היינו צריכים לעשות: (1) העמקת הטיפול הקהילתי בקשיש. הסכום שקיבלנו לכך הוא פחות מן המחצית הנדרשת כדי לגנות לתת שירות לאלה הממתינים בחור, והכוונה למרכזים, מועדונים, אישפוז יומי, ארוחות חמות, הסעות של קשישים. (2) להעמקת הטיפול במפגר לא ניחן בשנת התקציב הקרובה שום מענה. רצינו להרחיב את איבחון המפגרים, להרחיב את מספר הילדים המפגרים שיעברו איבחון, אבל לא נוכל לבצע זאת בשנה הבאה. (3) רצינו להוסיף ציוד ביתי ל-1,500 משפחות, אבל איך לנו מענה בשנת התקציב הקרובה. (4) יש בעיה חמורה מאד של סיוע בריפוי שיניים לאוכלוסייה הנזקקת. לא נוכל להרחיב זאת בשנה הבאה ולו לאדם אחד. אני סבור שגם לא נוכל לתת את מה שנחנו בשנה הקודמת בגלל האמרת המחירים.

היו"ר ת. גרוסמן: למרות הקמת המרכזים בירושלים ובתל-אביב?

א. לנגרמן: למרות זה.

לגבי קשישים הפעלנו עם מרד הבריאות מרפאות שיניים בחוף מרכזים יומיים. מרפאה כזאת פועלת רק על בסיס ההוצאה הממשית והיא זולה יותר.

ע. נוף: עובדים בה סטודנטים?

א. לנגרמן: לא, רק רופאי שיניים שמקבלים שכר לפי מספר מסויים של שעות ביום. החשלוס אינו קבלני.

(5) רצינו להגיע השנה לעניין שמטריד אותנו שנים מספר - סכום לחימום של בתים באזור ההררי, כלומר בתים של אותן משפחות שגרוה בצפח, בירושלים וכיוצא באלה מקומות שזקוקים לדימום בחורף. לא נוכל לתת השנה מענה לסוגיה זו. (6) רצינו להגדיל את חסוקת הבית למוגבלים, אבל לא נוכל לתת לזה מענה השנה. (7) רצינו להגדיל את מספר המבוגרים בשיקומים עצמאיים, היינו - אותן חנויות קטנות, קיוסקים למיניהם, אבל זו הוצאה גדולה מאד.

מ. גז: מה יהיה עליהם?

א. לנגרמן: מה שהיה בשנה שעברה. נוכל לעשות השנה, אבל לא הרבה ולא יותר.

(8) רצינו להוסיף השנה שני מפעלי חסוקה לעוורים ולא נוכל לעשות זאת. (9) רצינו להקים השנה הוסטל לבנות ולא נוכל. (10) רצינו להרחיב קצח את המחירים בתחום הרווחה וגם לזה לא יהיה מענה.

מ. שיפמן: כל הדברים האלה מסתכמים בכ-90 מליון ל"י.

ע. נוף: וכמה אנשים זה היה מקיף?

מ. שיפמן: אלפי אנשים.

ע. נוף: כמה בחימום בתים למשל? אולי צריך לנסות להעמיד זאת כאתגר לארגון וולונטרי כמו ריצ"ו.

א. לנגרמן: תקציב הפיתוח: תקציב הפיתוח במחירי 1976 מסתכם ב-111 מליון ל"י. הצעת האוצר לתקציב הפיתוח שלנו לשנת 1977 מסתכמת ב-71 מליון ל"י בלבד. 71 מליון ל"י אלה

א. לנגרמן:

כוללים בתוכם 27 מליון ל"י שבהם אנחנו משתמשים להעברת חשלומים. זה כולל העברת חשלום למשען, העברת חשלום לאגודת אש"ל. אם נוריד 27 מליון ל"י מ-71 מליון ל"י אפשר לראות מה סדר גודל השירותים שאנחנו אמורים לעסוק בהם בשנה הקרובה. אפשר לאזכר שניים-שלושה פושים שלדעתנו הם קשורים, מבחינת תקציב הפיחות, גם למצב הנתון כיום של המשק: (1) חוסר היכולת שלנו לענות בשנה הבאה למינימום הצרכים במסגרת מעונות יום. לשנה הקרובה קיבלנו סך הכל 8 מליון ו-400 אלף ל"י למעונות יום, שמיועדים ל-5 מעונות יום ולכיסוי חובות והחתיבויות ב-1976, כאשר המינימום הדרוש היה שנקים השנה לפחות 20 מעונות יום. יש מקומות ששם הבעיה הזאת זועקת ממש לשמים, כאשר לגבי המקומות האלה יש תורמים שמוכנים לתת את 40% מתוך הסכום הדרוש. מדובר איפוא על השלמת החלק הגדול של 60% על ידי הממשלה. אביא דוגמה די אופיינית: במגדל-העמק קמה שכונה חדשה שבה 2,400 איש, שכולם ללא יוצא מן הכלל משפחות מרובות ילדים. בא אלי אלדורטי ואמר: השכונה הזאת צריכה מעון יום. אני מתחייב לתת 40% ואתה תיתן 60%. אל תיתן לי אותם 60% מיד אלא חבטיה לי שתיתן לי אותם כי אני צריך להתחיל היום לבנות.

היו"ר ח. גרוסמן: אלדורטי יודע לפנות ולדבר. אראה לך שכונות בחל-אביב שיש בהן מאות זוגות צעירים מפוני משכנות עוני ואין בהן מעונות יום.

א. לנגרמן: אמת.

זו נקודה קריטית אחת, שעל מנת לתת לה חשובת מינימום היינו זקוקים ל-30 מליון ל"י. כ-20 מליון אחרים יבואו מן התורמים.

מ. גז: האם התורם מכחיב איפה יוקם המעון ואיך? א. לנגרמן: ברוב המקרים לא.

היו"ר ח. גרוסמן: מיהם התורמים?

א. לנגרמן: אלה הם תורמים שבדרך כלל קרן החינוך וגורמים כיוצא באלה מגייסים אותם בארצות-הברית. כיום המצב הוא כזה שיש תורמים במספר גדול יותר ממה שמוכנה הממשלה לתת למטשינג. ישנו לחץ מצד הסוכנות היהודית, גם עלינו שאנשים עומדים ומחכים.

ש-הסעד ז. המר: פעם הייתה הממשלה מוכנה לתת הקבלה. כיום, כשכל דולר הוא 10 לירות, אין לה כסף והיא אומרת לעשות סדר עדיפויות. הוויכוח הוא על סדרי העדיפויות. התורמים מתנים הרבה פעמים את התרומה שלהם בכך שתהיה הקבלה.

א. לנגרמן: החתום השני הקריטי שתקציב הפיחות אינו נותן לו מענה הוא פיחות מעונות למפגרים. בשנה הקרובה יתחזק צריכה להיות התחלה של בניית מעון בדרום. המכרז כבר היה, הושלמה הכשרת הקרקע, יש הצעות לבניה זולה יותר, אבל אין אנו מקבלים פרוטה לעניין זה והוא מתעכב. יש מעון אחד נוסף שנוכל להתחיל בביצועו ב-1978.

ש-הסעד ז. המר: הובטח לנו טיפול של מפעל הפיס, אבל בישיבה האחרונה הם דחו את זה.

א. לנגרמן: יש עוד נושאים קריטיים שאמנם אינם מסתכמים בסכומים גדולים אבל לא קיבלנו עליהם מענה: (1) שיפוצים במוסדות לזקנים. היה מדובר על התחלת שיפוצים במבנים ישנים ולא במליונים רבים. (2) פיחות שירותים במסגרות ובקהילה למפגרים. גם על כך לא מצאנו חשובה. מבחינה זו מצב תקציב הפיחות, כפי שמוצע לשנה הקרובה הוא מצב של קיצוץ ממשי מכל פרושה שהיא. כשעשינו את חישוב המינימום שלנו - והיינו מאד צנועים - מצאנו שאנחנו צריכים להגיע ל-172 מליון ל"י במקום 71 מליון ל"י. אינני יודע איך נחקדם.

היו"ר ח. גרוסמן:
הייתי מציעה שנקיים בוועדה דיון על סדרי העדיפויות. יש לי בכל זאת הרגשה שיש פונקציות מקבילות, כפולות ואינני יודעת למה צריך לקיים כל כך הרבה מערכים על אותו נושא.

שר-הסעד ז. המר:
במסגרת משודי הממשלה?
היו"ר ח. גרוסמן:
כן, כולל מתנדבים, חבורות רחוב.

שר-הסעד ז. המר:
במתנדבים אין מערכות כפולות.
היו"ר ח. גרוסמן:
אבל אלה הן מערכות שאחת משבשח את השניה. מהמתנ"סים פנו אלי: יש מערכת החינוך שיש לה מתנדבים ויש לה תקציב; אחר כך בא משוד הסעד עם מערכת התנדבותית שלו ובוודאי יש עוד כמה מערכות.

ע. נוף:
ישנה גם מסגרת ההתנדבות של חברת-הכנסת אסתר הרליץ.

שר-הסעד ז. המר:
ובוודאי אין מספיק מתנדבים לעסוק במצוקה.
היו"ר ח. גרוסמן:
גם באבחון יש אבחון כזה ואבחון אחר, יש אישפוז יומי גם פה וגם במקום אחר ועוד. צריך לקיים על זה בירור.

אני חושבת שחקציב הפיתוח הוא סקנדליוזי, כי לפי הערכתי זה קיצוץ של 50% באופן ריאלי.

מ. ידיד:
באפשרותה של ועדת השרים לעניני רווחה, בראשותו של השר הלל, לקבוע סדרי עדיפויות. כאשר נדון על סדרי עדיפויות אנחנו צריכים לקרוא או לשר הסעד או לשר הלל שישמיע לנו מה פעלה הוועדה שלו בנושא של סדרי העדיפויות.

א. לנגרמן:
משפט אחד לנושא זה, ואני לא אמור לומר דברים במקומו של שר הסעד או השר הלל: ועדת השרים לרווחה חברתית הקימה ועדת מומחים לקביעת סדרי עדיפויות בתקציב השירותים. אותה ועדה מחכנסת ועובדת וגם הופענו בפניה. אנחנו עומדים להופיע בפניה שנית מחר בערב.

מ. גז:
מה ההדבב?

א. לנגרמן:
פרופ' דרור, פרופ' רבקה ברו-יוסף, פרופ' אפרים קליינמן, פרופ' יונה רוזנפלד, פרופ' פאקס וד"ר רפאלה בילסקי.

היו"ר ח. גרוסמן:
אני מקבלת את ההצעה שנומין את יושב-ראש ועדת השרים לעניני רווחה, השר הלל, ואני מציעה שהדיון יהיה בנוכחות נציגי משוד הסעד.

ח. שמעוני:
שאלת מפתח: על מה אתם מבססים את התחזית של הקטנת מספר הנחמכים? אנחנו הולכים לקרוא גזירות כלכליות קשות מאד, אולי חהיה אבטלה קשה יותר, ואולי אנשים שכיום עובדים ומרוויחים יעבדו פחות שעות וירוויחו הרבה פחות. על איזה תחזית קובעים את הירידה במספר הנחמכים?

א. לנגרמן:
אשיב, אבל לא לפרוטוקול.